

Til Salærutvalget

Oslo, 31. august 2026

Akademikerforbundets innspill til Salærutvalget

Akademikerforbundet ønsker å komme med følgende innspill til Salærutvalgets helhetlige gjennomgang av salærordningen og regelverket som regulerer den.

Akademikerforbundet tilhører hovedsammenslutningen Unio. Vi organiserer ulike profesjoner i velferdsstaten, deriblant barnevernspedagoger og tolker. Innspillet er i hovedsak utarbeidet av faggruppen Tolkene i Akademikerforbundet (TiA).

TiA er et fag- og interessefellesskap i Akademikerforbundet, hvor medlemmene er tegnspråk-, skrive- og talespråktolker med tolkeutdanning og formell godkjenning. TiA har som mål å bedre tolkenes lønns- og arbeidsvilkår, profesjonalisere tolkeyrket og heve profesjonens status. TiA skal også være en pådriver i arbeidet med å sikre og styrke rettighetene til de som våre medlemmer tolker for, blant annet gjennom samarbeid med tolkebrukernes interesse- og brukerorganisasjoner.

Akademikerforbundet mener at tolkene må være inkludert i salærforskriften fordi både norsk lov og den europeiske menneskerettskonvensjonen slår fast at det skal være tolk i retten ved behov. Når noen i retten ikke kan norsk, bidrar bruk av tolk til rettssikkerheten og til at de profesjonelle rettsaktørene får utført sine oppgaver på en best mulig måte. Tolkene er en naturlig og selvfølgelig aktør i retten, og det er derfor en selvfølge at de er inkludert i salærforskriften. Tolking i retten er svært krevende, og feil tolking kan få store og vidtrekkende konsekvenser for både aktørene i retten og for Norge som rettsstat. Dette må gjenspeiles både i tolkenes kvalifikasjoner, kvaliteten på tolkingen og rammer og vilkår tolkene jobber under. Det bekymrer derfor Akademikerforbundet at rammevilkårene for tolker som tar oppdrag for domstolene har blitt vesentlig dårligere den siste tiden.

Når tolkenes lønns- og arbeidsvilkår blir dårligere, påvirker det naturlig nok kvaliteten på tolkene og tolkingen retten får – eller om retten i det hele tatt får tolker. I begge tilfeller kan det få alvorlige konsekvenser, noe vi har sett flere eksempler på de siste månedene. Når det ikke benyttes tolk ved behov og når rettsavgjørelser avvises og returneres til ny behandling fordi det ikke er benyttet tolk, er dette både kostbart og en alvorlig fare for rettssikkerheten.

I salærutvalgets mandat ligger det å «foreslå en helhetlig regulering og organisering av salærordningen, som legger til rette for å ivareta kvaliteten på tjenestene som godtgjøres under ordningen samtidig som statens ressurser benyttes så effektivt som mulig».

Akademikerforbundet mener at en ressurseffektiv ivaretagelse av tjenesten starter med å sikre tolkene gode og rettferdige lønns- og arbeidsvilkår, slik at tolkeoppdrag i retten er attraktive og dermed bidrar til at retten får de best kvalifiserte tolkene.

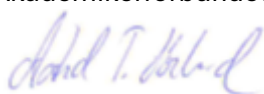
Både arbeidsgruppen for felles tiltak på tolkefeltet i justissektoren og IMDi har dokumentert at lønn- og arbeidsvilkår påvirker tilgangen på kvalifiserte tolker. NOU 2014:8 «Tolking i offentlig sektor» slår fast at mangel på kvalifiserte tolker fører til gale domsavsigelser, saksbehandlingsfeil, lav effektivitet og økt ressursbruk. Videre konkluderte Menon Economics i

2016 med at en økning i kostnader til tolk er proporsjonal til den ønskede rettssikkerhetseffekten, mens en reduksjon i utgifter til tolk vil svekke rettsikkerheten. I tillegg til de nevnte rapportene og utredningene, har en rekke andre rapporter, innspill og utredninger pekt på utfordringene og farene som ligger i å tilby tolkene i retten dårlige vilkår. Dette gjelder ikke minst for rettssikkerheten. Vi viser til innspillet Akademikerforbundet og de øvrige fagforeningene som organiserer tolker spilte inn til justiskomiteen i 2025 i forbindelse med behandlingen av forslaget om kutt i rettssalæret for tolker, Akademikerforbundets høringsinnspill til høringen av det samme forslaget i 2022, samt det muntlige innspillet til Salærutvalget fra TiA-leder Helge Edland. Vi stiller oss også fullt og helt bak Norsk Tolkeforenings innspill til Salærutvalget.

Ut fra den dokumentasjonen som finnes og de innspillene som er gitt, vil Akademikerforbundet anbefale Salærutvalget å ta inn følgende forslag i sine anbefalinger til Justis- og beredskapsdepartementet:

- Formidling av tolkeoppdrag i retten gjøres i egenregi gjennom en sentralisert enhet. Dette støttes av IMDi's rapporter, som er klare på at egenregi gir bedre tilgang på høyt kvalifiserte tolker. Det er også en klar anbefaling i rapporten fra arbeidsgruppen for felles tiltak på tolkefeltet i justissektoren, som peker på at dette er effektivt og kostnadsbesparende.
- Alle møter i domstoler, nemnder, politi og justismyndighetene for øvrig hvor det benyttes tolk må komme inn under salærforskriften og følge de samme vilkårene.
- Tolkene kan ikke komme inn under stykkprisforskriften, siden tolkene ikke har noen mulighet til å påvirke tidsbruken ved tolking i en sak, men er lovpålagt å «tolke alt og ikke utelate noe».
- Tolkenes rettssats settes til 4/5 av timesatsen, som for sakkyndige, og det honoreres for bestilt tid.
- Tolkene må få mulighet for full timesats tilsvarende som for sakkyndige med stilling i det offentlige, slik det er angitt i salærforskriftens § 2, første avsnitt.
- Det innføres faste satser for nødvendig forberedelse. Disse må være basert på bestilt tid, og ikke på sakstype. All tolking krever forberedelse, og tolking i justissektoren krever grundig forberedelse for å sikre forsvarlig tolking.
- Reisegodtgjøring gis for reell reise- og ventetid, fra en drar hjemmefra til en begynner på den bestilte tolketiden, med en fastsatt minstetid på én time.
- Ved avlysning inntil tre virkedager eller mindre før oppstart av den bestilte tolketiden – eller ved tidlig avslutning av påbegynt oppdrag – ytes fullt honorar for bestilt tid for inntil tre dager.
- Ved vesentlige endringer i tildelte tolkeoppdrag må tolken ha rett til å trekke seg fra oppdraget innen en gitt, kort tidsfrist. Dette må gjelde enten oppdraget er tildelt gjennom oppnevning eller på andre måter.
- Tolker gis tilgang til Aktørportalen, noe som vil gi en klar effektiviseringsgevinst.

Med vennlig hilsen
Akademikerforbundet

Astrid Tideman Sørland
generalsekretær